

MÄRGUKIRI

23. aprillil 2013

Lugupeetud proua minister Keit Pentus-Rosimannus

Eesti geoloogiliste uurimistöödega tegelevad asutused on mures hoiustatavate puursüdamike üha halvenevate uurimisvõimaluste pärast.

Keskonnaregistri maardlate nimistu volitatud töötleja – Maa-ameti andmetel oli 2012. aasta seisuga Eesti riigi omandis 25 537 puursüdamiku kasti. Neid hoitakse Põhja-Eestis (Arbavere, Keila ja Tuula hoidla) ning Saaremaal (Turja hoidla). Kvaliteetsete puursüdamike senised uurimisandmed on aruannetena hoiul Geoloogiafondis, Eesti Geoloogiakeskuses (Kadaka tee 82, Tallinn). Täiendavate uurimistööde materjalid on publitseeritud geoloogiaga tegelevate asutuste kodumaistes väljaannetes ja rahvusvahelise levikuga eelretsenseeritavates ajakirjades.

Kõik hoiustatud puursüdamikud sisaldavad informatsiooni Eesti maapõue kivimite ja setendite kohta, mida taaskasutatakse geoloogilisel kaardistamisel ning keskkonnageoloogiliste, hüdrogeoloogiliste ja maavaradega seotud tööülesannete täitmisel. Eesti geoteadlased uurivad puursüdamikke arvestades rahvusvaheliste koostööprojektide eesmärgi, mis käsitlevad kivimite litoloogiat, paleontoloogiat ja paleokeskkonna analüüsi. Neid puursüdamikke vajavad ka kõrgkoolide õppurid praktiliste töövõtete omandamiseks ja uurimistööde tegemiseks.

Puursüdamike uurimisel kogutud andmetest moodustatud andmebaasid ei asenda puursüdamikke. Erinevatel eesmärkidel kogutud informatsioon kajastab juba tehtud uuringute hetkeseisu ja teadmiste taset, mis ei ole alati piisav uute geoloogiliste ülesannete täitmiseks. Aastatega on muutunud eesmärgid, arusaamad ja tehnilised võimalused. Puurmahtude ja uurimissügavuse pidev vähenemine muudab aastatel 1970–1990 kogutud puursüdamikud geoloogiliste uuringute usaldusväarsuse ja optimaalse maksumuse seisukohast eriti väärtuslikuks.

Aastal 2013 on vaid 20% kõigist hoiustatavatest puursüdamike kastidest uurimiseks kättesaadavad. Need paiknevad riigi osauhingu Eesti Geoloogiakeskus välibaasis Arbaveres. Geoloogide ja geoteadlaste seisukohast võib kujunenud olukorda nimetada mitterahuldavaks. Ajas tagasi vaadates selgub, et puursüdamike hoiu ja kasutamise korraldamise delegeerimine geoloogiliste uurimistöödega mittetegelevatele struktuuridele (Info- ja Tehnokeskus, alates 2010. aastast Keskkonnateabe Keskus) ei ole ennast õigustanud.

Puursüdamike hoiustamise ebarahuldavale olukorrale juhtis tähelepanu ka mõne aasta eest kompetentside visioneerimise töögrupp, mis moodustati keskkonnaministri 30. novembri 2010. aasta käskkirjaga nr 1708. Kümneliikmelise töögrupi koosseisu kuulusid Eesti Tuleviku-uuringute Instituudi, Keskkonnaministeeriumi, Maa-ameti geoloogiaosakonna, Majandus ja Kommunikatsiooni Ministeeriumi, TTÜ Geoloogia Instituudi, TÜ Ökoloogia- ja Maateaduste Instituudi ning TÜ Tehnoloogiainstituudi spetsialistid, kes tutvusid põhjalikult oluliste maapõue uurimissuundadega, samuti keskkonnaandmete kogumise, töötlemise ning hoiustamisega ja tegid järeldusi riigi jaoks vajalike kompetentside kohta. Väljavõte töögrupi kokkuvõttest (06. 2011): *peeti vajalikuks*

korrastada maapõue valdkonnaga seotud keskkonnaregistri tegevusi [...] Keskkonnaministeerium on keskkonnaregistri vastutav töötleja. Keskkonnaregistri maardlate nimistu volitatud töötleja on Maa-amet [...] Registri osaks olevad puursüdamike kollektioonid paiknevad hoidlates, mis asuvad Keilas, Arbaveres, Turjal ja Tuulas. Puursüdamikud on OÜ Eesti Geoloogiakeskus (EGK) halduses, hoidlate ruumid aga osaliselt Keskkonnateabe Keskuse bilansis. Ettepanek: leida ühtne lahendus puursüdamike hoiustamisele nii ruumide (kelle omanduses), nende ajakohastamise kui ka puursüdamike haldamise (nt. haldusleping EGK-ga) osas.

Seisuga 21.12.2001 on Eesti Geoloogiakeskuse bilansivälisel kontol 1419 puuraugu 11 988 puursüdamiku kasti väärtusega 0,00 eurot, millest suurem osa asub Eesti Geoloogiakeskuse majandamise alla mittek kuuluvas omandis (Keskkonnateabe Keskus). Halduslepingut puursüdamike haldamise kohta seisuga 04.2013 Eesti Geoloogiakeskusega ei ole sõlmitud. Maa-ameti tellimisel Eesti Geoloogiakeskus korrastab (markeerib, fotografeerib ja vajadusel remondib) tuhatkond kasti aastas. Korrastatud puursüdamike informatsioon koos fotodega on sisestatud Maa-ameti puursüdamike andmebaasi. Kuna riiklikul tasandil puuduvad puursüdamike haldamiseks, hoidmiseks ja uurimiseks vahendid, siis puuduvad Keilas alates aastast 2006 igasugused võimalused puursüdamike uurimiseks ja käitlemiseks. Samas on Eesti Geoloogiakeskus oma Arbavere välibaasi töös hoidnud ning üritanud aidata teadlastel ja rakendusgeoloogidel vajaduse korral seal asuvaid puursüdamikke töödelda ja uurida. Siiski on Eesti Geoloogiakeskuse omavahendid piiratud, et Arbavere hoidlatest väljaarendada riikliku tähtsusega puursüdamike uurimiskeskus.

Eelkirjeldatu põhjal paluvad geoloogiliste uuringutega tegelevad asutused toetust ja abi kujunenud perspektiivituna tunduva puursüdamike hoiustamise ja kasutamise olukorra lahendamisel.

Märgukirja juurde kuulub illustreeritud lisa neljal lehel, kus on tähelepanu pööratud ka puursüdamike hoiu ja kasutamise ümberkorraldamise võimalustele.

MTÜ Eesti Geoloogia Selts

OÜ Eesti Geoloogiakeskus

MTÜ Eesti Paeliit

Tallinna Tehnikakõrgkool

TTÜ Geoloogia Instituut

TÜ Ökoloogia ja Maateaduste Instituut

Kontaktisik: Anne Põldvere (MTÜ Eesti Geoloogia Selts)

E-post anai@ut.ee;

tel 51 86 327